

Η ελληνική εκπαίδευση και η χορεύτρια που γύριζε γύρω από τον εαυτό της, Σ. Κονδυλιά (άρθρο)

Σοφία Κονδυλιά

Η ελληνική εκπαίδευση και η χορεύτρια που γύριζε γύρω από τον εαυτό της

«Το τραγούδι και ο χορός χρησιμοποιούνταν στη μουσική εκπαίδευση της πρώιμης Ελλάδας. Τούτη τη λειτουργία τους την έχασαν στον νέο, διανοητικό κόσμο, και επεβίωσαν (ιδιαίτερα στην [Αθήνα](#)) μόνο ως υψηλά εκλεπτυσμένες μορφές τέχνης. Ωστόσο, όταν ο [Πλάτων](#) ασχολήθηκε με τη διαμόρφωση του ήθους στη διάρκεια της πρώτης νεότητας, διαισθάνθηκε πως δεν υπήρχε τίποτα στη σύγχρονη εκπαίδευση που μπορούσε να το αντικαταστήσει. [...] Ο αρχαίος ελληνικός κυκλικός χορός έπρεπε να αναγεννηθεί και να καταστεί ένα από τα θεμελιώδη στοιχεία της εκπαίδευσης». [W.Jaeger, «Paideia; die Formung des griechischen Menschen», 3 vols., 1933–1947, Πηγή: <http://el.wikipedia.org>]

Στη σύγχρονη εποχή η θεώρηση αυτή διαφέρει κατά πολύ: ο χορός νοείται πλέον, ως επί το πλείστον, ένας τρόπος σωματικο-πνευματικής εξάσκησης, εκτόνωσης και καλλιτεχνικής έκφρασης –τουλάχιστον όσον αφορά στο κομμάτι του κλασικού και σύγχρονου χορού, αλλά και σε άλλους, θεωρητικώς τεκμηριωμένους, χορευτικούς τρόπους. Το επάγγελμα του χορευτή πλαισιώνεται σήμερα τόσο άμεσα από άλλα επαγγέλματα (χορογράφος, ηθοποιός, μουσικός, τεχνικός εικόνας/ήχου/φωτισμών, σκηνογράφος, θεραπευτής, χορολόγος, κριτικός χορού κ.ά.), που μπορούμε, πλέον, να διακρίνουμε με ευκολία τη σύσταση μίας ευρύτερης «αλυσίδας» επαγγελματικών σχέσεων γύρω από το χορευτικό χώρο. Η «αλυσίδα» αυτή, καθώς είναι φορέας επαγγελματικών, πολιτικών, οικονομικών, και κοινωνικών σχέσεων, συνιστά, στην ουσία, έναν πολυπολιτισμικό «καθρέφτη», μέσα στον οποίο κάθε χώρα και κάθε κάτοικός της –που την υποστηρίζει ως θεατής χορού– αλλά και κάθε σχολή και κάθε σπουδαστής της - που εντάσσεται ή πρόκειται να ενταχθεί σε αυτήν - βλέπουν τον ίδιο τους τον εαυτό. Έτσι, λοιπόν, η χορευτική μας «αλυσίδα», που ιδρύεται, ανανεώνεται και εξελίσσεται μέσα από τους απόφοιτους των επαγγελματικών σχολών χορού, διαμορφώνει τη χορευτική πραγματικότητα του τόπου, αλλά και διαμορφώνεται μέσα από την εκπαίδευση.

Μέσα στην προηγούμενη δεκαετία, η χώρα μας έζησε μία έντονη και πρωτοφανή χορευτική έξαρση, η οποία, τα τελευταία χρόνια, φαίνεται να «ξεθωριάζει» με παρόμοιο τρόπο: τη μαζική «γέννηση» πολυάριθμων ελληνικών ομάδων (δεκαετία 2000-2010), τη διοργάνωση τριών ετήσιων φεστιβάλ χορού - «Διεθνές φεστιβάλ χορού» (Τεχνόπολις), «Φεστιβάλ χορού του ΣΕΧ» («Μήνας χορού») και «Φεστιβάλ χορού Καλαμάτας» - την ίδρυση και χρηματοδότηση από το ΥΠΠΟΤ του οργανισμού του ΕΚΕΘΕΧ («Εθνικό Κέντρο Θεάτρου και Χορού») για την αποκλειστική υποστήριξη και «προστασία» της ελληνικής χορο/θεατρικής σκηνής, διαδέχτηκαν η πρόσφατη - με έναν τρόπο «τελεσίδικη» - κατάργηση του ΕΚΕΘΕΧ (αφού αυτός χαρακτηρίστηκε δαπανηρός και ανάξιος των καθηκόντων του), η υπαγωγή όλων των καλλιτεχνών παντός κλάδου που αιτούνται κρατική οικονομική στήριξη, στο παλαιό-γνωστό «κρατικό καζάνι» του ΥΠΠΟΤ (μέσω του κοινού «Μητρώου Πολιτιστικών Φορέων»), η κάθετη μείωση των επίσημων ελληνικών «συμμετοχών» στα τρία φεστιβάλ και γενικά η κορύφωση της ανεργίας μέσα στους χορευτικούς κύκλους.

Όλα αυτά θέτουν ερωτήματα γύρω από το ζήτημα της τοπικής και υπερτοπικής δυναμικής και εξέλιξης της σύγχρονης ελληνικής χορευτικής σκηνής μέσα στην

εγχώρια και παγκόσμια χορευτική «αλυσίδα» σχέσεων, ενώ δεν μπορεί παρά να σημαίνουν την παταγώδη αποτυχία όλων των παραπάνω οργανισμών να συντηρηθούν και – ίσως – και τον αφελή σχεδιασμό τους. Δεδομένου, όμως, ότι η εκπαίδευση συνιστά τη βάση και την πηγή μέσα από την οποία «αντλείται» κάθε περαιτέρω πολιτιστική δράση διαπιστώνουμε κατ' επαγωγή πως έχουμε να κάνουμε και με ένα ανεπαρκές εκπαιδευτικό σύστημα: μονάχα η προϋπόθεση μίας τέτοιας «παιδείας» θα έδινε σε όλες τις παραπάνω ενέργειες μία συγκρότηση που, αν μη τι άλλο, θα αναφερόταν σε μία βαθιά εκτίμηση της κατάστασης αναφορικά με το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον του ελληνικού χορού.

Δηλαδή, κάπου εδώ τοποθετούμαστε ξανά απέναντι στο γνωστό «ελληνικό» ζήτημα περί έλλειψης ενός εκπαιδευτικού συστήματος, που βασικό σκοπό έχει την παροχή ουσιαστικής παιδείας, δηλαδή μίας παιδείας που εξασφαλίζει στο άτομο, εκτός από (εκ)παίδευση, την ανάπτυξη της κριτικής του σκέψης και τη δυνατότητα σχηματισμού και έκφρασης μίας προσωπικής άποψης επάνω στα σύγχρονα τεκταινόμενα.

Υπήρχε, άραγε, ποτέ επαρκής κρατική μέριμνα για τη στήριξη και ενθάρρυνση της ελληνικής χορευτικής εκπαίδευσης -και κατ' επέκταση σκηνής- ιδωμένης ως μέρος της παγκόσμιας χορευτικής «αλυσίδας», για την οποία κάναμε λόγο; [...]

Στην Ελλάδα λειτουργούν αυτή τη στιγμή 11 ανώτερες επαγγελματικές σχολές χορού, με τριετή φοίτηση. Οι 8 από αυτές είναι ιδιωτικές και οι 2 δημόσιες. Όλες υπάγονται στο ΥΠΠΟΤ και όχι στο ΥΠΕΠΘ, όπως θα περίμενε κανείς, εφόσον αποτελούν εκπαιδευτικά ιδρύματα ανώτερης βαθμίδας, με συνέπεια η τριετής επαγγελματική φοίτηση στην Ελλάδα να καταλήγει σε πτυχίο τύπου «Certificate» και όχι «Bachelor», το οποίο αναγνωρίζεται νόμιμα μόνο από το ελληνικό κράτος, αφού στις άλλες χώρες οι επαγγελματικές σχολές χορού -ανώτερες ή ανώτατες- υπάγονται (ως επί το πλείστον) στο αντίστοιχο Υπ. Παιδείας της κάθε χώρας. Αποτέλεσμα αυτού είναι να μην υπάρχει άμεση αντιστοιχία του ελληνικού πτυχίου «Χορευτή-Καθηγητή» με αυτό των σχολών του εξωτερικού (τύπου Bachelor, Master, Doctorat). Το πτυχίο των ελληνικών σχολών αντιστοιχεί στον βασικό τριετή κύκλο σπουδών αυτών των σχολών -αλλά χαρακτηρίζεται ως πτυχίο κατώτερης βαθμίδας.

Από την άλλη, το ελληνικό κράτος δεν αποδέχεται το πτυχίο των σχολών του εξωτερικού ως ισότιμο, νόμιμο πτυχίο «Χορευτή-Καθηγητή». Αποτέλεσμα αυτού είναι οι ομογενείς απόφοιτοι αυτών των σχολών να μην έχουν την άμεση δυνατότητα να γυρίσουν και να εργαστούν στη χώρα τους. Για να «κινηθούν» στον ελληνικό

χορευτικό χώρο είναι υποχρεωμένοι να φοιτήσουν από την αρχή σε κάποια ελληνική επαγγελματική σχολή!

[...]

Μήπως, λοιπόν, θα ήταν σοφό να «δούμε» το πρόβλημα ξεκάθαρα; Να δράσουμε ριζικά, αποβλέποντας σε μία πιο μακροσκοπική, συνολική και ριζική λύση;

Το Υπουργείο Παιδείας εν μέσω οικονομικής κρίσης προγραμματίζει ριζικές αλλαγές στην εκπαίδευση για το 2015. Μήπως, μέσα σε αυτό το «μαγείρεμα» που ετοιμάζεται να ξεκινήσει για μία ακόμα φορά με όλους τους εκπαιδευτικούς φορείς, ήρθε η ώρα να σκεφτεί και τον τομέα του χορού; Η εισαγωγή του χορού ως μάθημα στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, πλάι στο μάθημα των καλλιτεχνικών (που βρίσκει αντιστοιχία και εξέλιξη σε ανώτατη εκπαιδευτική βαθμίδα), θα έδινε από τη μία τα κατάλληλα ερεθίσματα «από νωρίς» σε κάθε παιδί, ανεξάρτητα με το βαθμό της κλίσης του στο αντικείμενο, ενώ από την άλλη θα δημιουργούσε θέσεις εργασίας για τους καθηγητές χορού και στη δεύτερη βαθμίδα, οι οποίοι, μέχρι στιγμής, διδάσκουν μόνο στα τρία «Καλλιτεχνικά Λύκεια», ως «συμβασιούχοι ορισμένου χρόνου», γεγονός που επίσημα «δικαιολογείται» από την (τυπική μονάχα) ανεπάρκεια του πτυχίου τους (!) ...Ακόμη, τα τρία αυτά Λύκεια, που έχουν κατεύθυνση το χορό, το θέατρο και τα εικαστικά, αντιμετωπίζουν βασικά προβλήματα λειτουργικής δομής και ανεπάρκεια κτιριακών εγκαταστάσεων, με αποτέλεσμα να υπολειτουργούν. Γιατί να μη γίνει μέριμνα, αφενός για τον πολλαπλασιασμό αυτών των σχολειών, αφετέρου για την εύρυθμη λειτουργία τους;

Είναι επιτακτική η ανάγκη της προστασίας της χορευτικής εκπαίδευσης σε αυτή τη χώρα. Είμαστε, πλέον, έτοιμοι. Τουλάχιστον 3 στα 4 παιδιά εξασκούνται ή έχουν εξασκηθεί σε κάποιο είδος χορού σε κάποια συνοικιακή ερασιτεχνική σχολή, αμέτρητα παιδιά εξετάζονται και πιστοποιούν τις χορευτικές τους σπουδές, μέσω ανεξάρτητων χορευτικών συλλόγων (ISTD, IDTA, κ.ά.), αποκτώντας πτυχία έναντι (όχι πενιχρής) πληρωμής, που δε βρίσκουν καμία κρατική αναγνώριση. Τα γεγονότα από μόνα τους «λένε» κάτι. «Λένε» ότι είμαστε έτοιμοι να δεχτούμε την επισημοποίηση της χορευτικής μας εκπαίδευσης.

[...]

Αναρωπιόμαστε, λοιπόν, γιατί να μην προταθεί ένα πλαίσιο ανωτατοποίησης όλων των επαγγελματικών σχολών χορού μέσα στο νέο εκπαιδευτικό πλάνο του

Πολύτροπη Γλώσσα - <http://politropi.greek-language.gr/>

Υπ.Παιδείας, δεδομένου ότι υπάρχουν δεκάδες άνθρωποι αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα με κατοχή διπλώματος Master και ήδη 9 με κατοχή διδακτορικού (ενώ για την ίδρυση ενός ανώτατου ιδρύματος χρειάζονται μόλις 7). [...]

Σοφία Κονδυλιά

<http://goo.gl/D7EUMi>

 ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΣΤΙΞΗΣ

Ασκήσεις

1. Να παρατηρήσετε τη στίξη στη δεύτερη παράγραφο, στην οποία η συντάκτρια συμπυκνώνει την εξέλιξη της χορευτικής τέχνης την τελευταία δεκαετία στη χώρα μας: *Μέσα στην προηγούμενη δεκαετία, η χώρα μας [...] θα αναφερόταν σε μία βαθιά εκτίμηση της κατάστασης αναφορικά με το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον του ελληνικού χορού.*
 - Πώς εξηγείτε τη συσσώρευση των σημείων στίξης στη συγκεκριμένη παράγραφο; Εξετάστε τη χρήση της στίξης στην κάθε περίπτωση. Επιχειρήστε να αναδιατυπώσετε τη μακρά περίοδο της παραγράφου σε μικρότερες περιόδους, προσαρμόζοντας ανάλογα και τη στίξη του κειμένου.
 - Συζητήστε, με βάση το συγκεκριμένο παράδειγμα, σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του μακροπεριόδου λόγου.
2. Σε ποιο στόχο αποβλέπει η συντάκτρια με το συγκεκριμένο άρθρο; Ποια προβλήματα επισημαίνει; Ποιες προτάσεις καταθέτει; Με ποια επιχειρήματα τις τεκμηριώνει;
3. Αν πιστεύετε ότι πρέπει να εισαχθεί ο χορός ως καλλιτεχνικό μάθημα σε όλα τα σχολεία, όπως συμβαίνει στα Καλλιτεχνικά Σχολεία, να καταθέσετε τη δική σας πρόταση, φροντίζοντας να την τεκμηριώσετε με τα κατάλληλα επιχειρήματα, βλ. και [Έκφραση- Έκθεση Γ' Λυκείου, σ. 12-19](#). Να αντλήσετε τα επιχειρήματά σας από την εμπειρία σας και από τα διάφορα κείμενα που μελετήσατε στην υποενότητα *Χορός*. Διαβάστε και το παρακάτω απόσπασμα από το βιβλίο της Βάσως Μπαρμπούση, στο οποίο η μεγάλη χορεύτρια Isadora Dancan, η οποία ασχολήθηκε ιδιαίτερα με τη χορευτική εκπαίδευση, εξηγεί γιατί ο χορός είναι το μόνο μέσο που μπορεί να κάνει το παιδί ευτυχισμένο.

 ΜΑΚΡΟΠΕΡΙΟΔΟΣ ΛΟΓΟΣ

 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ

Διδάσκοντας τον χορό στα παιδιά, εκπαιδεύουμε τρεις αισθήσεις τους: τα μάτια τους εκπαιδεύονται να παρατηρούν την κίνηση, τα αυτιά τους να αντιλαμβάνονται τον χρόνο και την αρμονία, και η αφή τους, το άγγιγμα, τα κάνει να αντιληφθούν το σώμα τους. Αυτή η αίσθηση είναι το θεμέλιο όλων των άλλων, είναι η βάση της ύπαρξης. Η ανάπτυξή της προκαλεί ζωτικότητα, δραστηριότητα και αυξημένη ικανότητα.

Βάσω Μπαρμπούση,

Ο χορός στον 20ο αιώνα. Σταθμοί και πρόσωπα

4. Προετοιμάστε ημερίδα με θέμα: Η θέση του χορού στη σύγχρονη εκπαίδευση. Συζητήστε τους άξονες των εισηγήσεων και αναζητήστε τους ομιλητές.

Εργαστείτε σε ομάδες, προκειμένου να συντάξετε τη δική σας εισήγηση καθώς και τα απαραίτητα κείμενα (επιστολές, προσκλήσεις, πρόγραμμα, αφίσα, διαφημιστικό φυλλάδιο κ.ά.) για την προετοιμασία και την προώθηση της εκδήλωσης, βλ. και [Έκφραση-Έκθεση Α΄ λυκείου](#), σ. 48-59.

5. Η μοναδική κρατική σχολή χορού στην Ελλάδα είναι η Κρατική Σχολή Ορχηστικής Τέχνης (ΚΣΟΤ), την οποία ίδρυσε το 1937 η ανήσυχη δημιουργός και σπουδαία δασκάλα Κούλα Πράτσικα και την παραχώρησε στο κράτος το 1973. Αναζητήστε πληροφορίες.

 ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΟΙΚΙΛΩΝ
ΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ